

УДК 338.439

Новийтенко І.В.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри прикладної економіки
Національного університету харчових технологій***Слободян Н.Я.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри прикладної економіки
Національного університету харчових технологій***Малиновський В.В.***старший викладач кафедри технології хлібопекарських
і кондитерських виробів
Національного університету харчових технологій***ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ****ACTUALLY PROSPECTS FOR THE FOOD INDUSTRY IN UKRAINE****АНОТАЦІЯ**

Статтю присвячено аналізу проблеми розвитку та функціонування харчової промисловості України в умовах сьогодення. Дослідження базувалося на інформації Державної служби статистики України та оглядових статей експертів в електронних журналах. Проаналізовано підсумки роботи харчової промисловості України за 2015 р. Висвітлено нові проблеми, які постали перед харчовою промисловістю на фоні останніх політичних подій у країні. Зазначено позитивну та негативну тенденцію виходу на нові ринки збуту українських продовольчих продуктів.

Ключові слова: харчова промисловість, обсяги виробництва, експорт, квота, продовольчий ринок.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена анализу проблемы относительно развития и функционирования пищевой промышленности Украины в современных условиях. Исследования базировались на использовании информации Государственной службы статистики Украины и обзорных статей экспертов в электронных журналах. Проанализировано итоги работы пищевой промышленности Украины в 2015 г. Раскрыты новые проблемы, с которыми столкнулась пищевая промышленность на фоне последних произошедших политических событий в стране. Отмечено позитивную и негативную тенденции относительно выхода на новые рынки сбыта украинских продовольственных товаров.

Ключевые слова: пищевая промышленность, объемы производства, экспорт, квота, продовольственный рынок.

ANNOTATION

The article analyzes problems related to the Ukrainian food industry development and operation in contemporary environment. The research was based on using the information of the Ukrainian State statistics service and review articles of experts in electronic journals. The progress of the Ukrainian food industry works in 2015 was analyzed. New challenges facing the food industry against the background of recent political developments in the country were considered. Also positive and negative entrants trend of Ukrainian food products to new markets were indicated.

Keywords: food industry, production, export, quota, food market.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток виробництва харчової промисловості, задоволення потреб внутрішнього ринку в продовольчих товарах і формування їх потужного експортного потенціалу головні завдання економічної політики України. У харчовій промисловості є низка проблем, які гальмують її

ефективний розвиток. На сьогодні до вже наявних додалися ще й проблеми, які виникли в результаті політичних подій, охопивши Україну з кінця 2013 р. Розвиток харчової промисловості країни став під загрозою через втрату зовнішніх ринків збуту для значних обсягів продовольчих товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема ефективного функціонування харчової промисловості є актуальною за будь-яких умов функціонування підприємств цієї галузі. Питання пошуку шляхів ефективнішого її функціонування розглядаються в роботах багатьох авторів: зокрема, в працях В. Ємцева, А. Заїнчковського, Т. Мостенської, Л. Пильник, О. Кириченко, Н. Яқуненко, Л. Штанько та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Унаслідок ситуації, що склалася в Україні з 2013 р. та подій, що продовжують розгортатись на сьогодні, у підприємств харчової промисловості з'явилося низка питань, які потребують термінового вирішення з метою підтримання ефективного функціонування всієї харчової галузі. Зокрема, головним з цих питань є знаходження нових ринків збуту продовольчих товарів.

Метою статті є дослідження проблем функціонування та розвитку харчової промисловості в умовах повного або часткового переорієнтування на нові ринки збуту своєї продукції, зокрема, переорієнтація з ринків Росії на ринки ЄС та інших закордонних країн, виявлення позитивних та негативних факторів існування в нових умовах промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Харчова промисловість країни має надзвичайно сприятливі умови для свого ефективного розвитку. Зокрема, це сировинна база та трудова необхідність. Частина харчової промисловості тяжіє до сировинних районів, інша частина – до районів споживання. Якщо для розвинених

країн характерні обидва типи виробництв, то для інших країн, де економіка не так розвинена, – переважно другий тип. Україна також відноситься до другого типу виробництва. До складу її харчової промисловості належать понад двадцять промисловостей, найважливішими з яких є цукрова, м'ясна, млинарська, круп'яна, виноробна, молокопереробна, консервна та інші [1, с. 18].

До політичних подій 2013–2014 рр. головною проблемою зазначеної промисловості були її відновлення та прискорений розвиток. Негативними тенденціями були:

- зміни обсягу виробництва харчової продукції, недостатність фінансових коштів підприємств, що не давало змогу забезпечити належне відновлення, реконструкцію і модернізацію необоротних активів та впровадити новітні досягнення науково-технічного прогресу;

- недостатнє використання потенціалу окремих галузей (цукрової, спиртової, окремі підгалузі місцевої промисловості);

- скорочення споживчого попиту;

- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази;

- несприятлива кон'юнктура зовнішнього ринку;

- протекціоністські заходи з боку країн-імпортерів, занепад галузевої науки [2, с. 8–9].

Експерти зазначали, що Україна може бути продовольчо-незалежною за життєво важливими харчовими продуктами, для виробництва яких у неї є достатній природно-економічний потенціал. Проте через обмеженість фінансових засобів можна було реально використовувати лише ті фактори зростання виробництва, які не вимагають додаткових інвестицій, а саме:

- здійснення інституціональних перетворень;

- удосконалення фінансово-кредитної системи;

- оптимальне поєднання ринкових регуляторів;

- посилення державного впливу на всі сфери діяльності.

Після політичних подій, що розпочалися наприкінці 2013 р., перед українською харчовою промисловістю з'явилася низка нових, відмінних за своєю сутністю проблем, вирішення яких безпосередньо впливає на економічний стан країни в цілому. Класичними можна зазначити такі проблеми харчової промисловості:

- обсяги виробництва продукції в динаміці харчової промисловості України з року в рік дедалі знижуються, що пояснюється застарілими технологіями виробництва, відсутністю модернізації основних засобів, кризовим станом в економіці країни;

- рівень розвитку інфраструктури суттєво відстає від обсягів виробництва власних сировинних ресурсів для випуску продукції харчування, а також від рівня розвитку анало-

гічної галузі в економічно розвинених країнах [1, с. 19].

Серед нових проблем, які виникли пере країною, необхідно зазначити втрату значної частки історично сформованого ринку збуту. Так, після введення Росією ембарго яскравим прикладом є сильне зменшення експорту українських сирів. Станом на травень 2015 р. обсяг експорту сиру з України зменшився майже в 5 разів: експорт сиру за січень – квітень 2015 р. скоротився в 9,5 раза – до 8 млн дол. США. У цілому в 2015 р. Україна поставила на зовнішні ринки всього 15 тис. т сиру, роком раніше цей показник був дещо вищим – 19,5 тис. т. До речі, раніше, в кращі роки, експорт сирів із України був на рівні близько 60 тис. т. Імпорт сирів в Україну в 2015 р. становив 5 тис. т. Причинами такої ситуації є дуже сильна залежність експорту сиру від ринків Росії та СНД. Для молока й молокопродуктів, у тому числі сиру, саме СНД і був ключовим ринком. Тому на сьогодні виробникам сирів необхідно знайти інші ринки збуту, а це, у свою чергу, є досить суттєвою проблемою, яка підриває економіку харчової промисловості. Деякі компанії тепер намагаються випускати сири для внутрішнього ринку в преміум-сегменті, але таких небагато. Відбулася девальвація гривні, і тепер українці менше купують сири дорогих сортів [3].

При цьому ситуація, що склалася на ринках експорту, має двоякий характер. Так, виробництво сухого молока успішно допомагало українським виробникам компенсувати втрати на російському ринку. Але й це джерело заробітку не було стабільним. Згідно з даними Державної служби статистики України, експорт сухого молока в країні в 2015 р. збільшився на чверть – до 37 тис. т. Але доходи від цього виду продукції зменшилися. Продаж сухого молока за кордон приніс лише 68,7 млн дол. США порівняно з попереднім роком, в якому цей показник становив 94,8 млн дол. США. Така тенденція пояснюється обвалом цін на молоко й молочну продукцію у світі, що, у свою чергу, пов'язано з надвиробництвом у країнах ЄС і падінням попиту в Китаї. Зниження доходів від сухого молока – тривожна новина для української молочної промисловості, яка й так страждає від втрати свого найбільшого ринку збуту (російського). До початку конфлікту з РФ вітчизняні компанії постачали в цю країну молочну продукцію на суму понад 600 млн дол. США на рік. Згідно з даними Українського клубу аграрного бізнесу (УКАБ), у 2014 р. Україна експортувала сири на суму 120 млн дол. США, а вже в 2015 р. цей обсяг впав до позначки 35 млн дол. США. Ці втрати молочники намагалися компенсувати шляхом збільшення виробництва продуктів тривалого зберігання – сухого молока й масла, з чим і пов'язане зростання експорту сухого молока в 2015 р. Також на руку експортерам зіграла девальвація гривні. У зв'язку із цим вартість сировини була низькою, що зробило

українську продукцію конкурентоспроможною на світовому ринку. Але коли ціни були на рівні 1,7–1,8 тис. дол. США за 1 т, Україна активно продавала сухе молоко. Сьогодні Туреччина продає цей продукт за 1,3 тис. дол. США за 1 т, а собівартість українського сухого молока становить 1,5 тис. дол. США за 1 т. Як прогнозує нідерландський Rabobank, тренд на зниження ціни збережеться ще півроку, а далі українські виробники очікують збільшення попиту і споживання молочної продукції в азійських країнах [4].

Кроком, що повинен привести до збільшення постачання сирів на світові ринки, повинне стати переорієнтування на постачання певних видів продукції. Так, станом на березень 2016 р., у першу чергу, ставку потрібно робити на ті види, які користуються попитом на міжнародному ринку, наприклад, «Едем» і «Гауда». У Європі існує свій асортимент і культура споживання сирів. Україні навряд чи вдасться вийти на цей ринок. У країнах MENA (Близький Схід і Північна Африка) більше споживання білих сирів, які в Україні не виробляються. Як зазначають експерти, щоб вийти на цей ринок, потрібно переорієнтувати виробництво [5].

З іншого боку, Україна збільшує експорт цукру. Згідно з даними Українського клубу аграрного бізнесу (УКАБ), за січень – лютий поточного року Україна експортувала цукру майже в 9 разів більше, ніж в аналогічному періоді 2015 р. Так, у перші два місяці 2015 р. зовнішні постачання становили 3 тис. т, а в 2016 р. – майже 26 тис. т. У цьому році лідером з імпорту українського цукру стала Румунія. За середньою експортною ціною в 500 дол./т, у країну було поставлено понад 20 тис. т цукру. Основною причиною збільшення експорту є повне використання квоти на безмитні поставки в ЄС саме у січні – лютому 2016 р. Бурхливе зростання експортного постачання українського цукру на ринок ЄС також пов'язане з низькою ціною на цей товар в Україні. Тобто, зважаючи на світові ціни й логістику, сьогодні вигідно продавати цукор на зовнішні ринки. У Румунію, крім офіційного експорту, існують так звані схеми контрабандних поставок через Придністров'я та Молдову. На думку експертів, експорт цукру продовжиться й далі у всіх напрямках, крім європейського. У Європу, після того як квота використана в повному обсязі, постачати цукор буде невигідним. Однак більш інтенсивне постачання буде відбуватися в напрямі Центральної Азії та Близького Сходу. При цьому для доставки товару в Узбекистан і Таджикистан необхідно вирішити проблему транзиту цукру через Росію. В умовах такої оптимістичної ситуації щодо експорту українського цукру, що склалася на цей момент, українським виробникам ніяк не можна плавати за течією. Голова асоціації «Укрцукор» Андрій Дикун зазначає, що для подальшого

значного збільшення експорту, потрібно модернізувати цукрові підприємства, щоб український товар став більш конкурентоспроможним на світовому ринку. Але, на його думку, через низькі ціни на внутрішньому ринку виробники не готові вкладати кошти в удосконалення виробництва [6]. Цей момент є дуже значною перешкодою для ефективного розширення українського експортного цукрового ринку.

Головними новими ринками збуту українським виробникам насамперед хотілося б мати ринки продовольчих товарів країн Євро-союзу. Проте, за підсумками першої половини 2015 р., експорт з України в країни ЄС скоротився майже на 40%, імпорт – більш ніж на 25%. Згідно з даними Державної служби статистики України, в п'яти областях України експорт у країни СНД перевищував постачання в Європу в першому півріччі. На рівень експорту впливають квоти. Навіть великі компанії мають маленькі квоти: наприклад, 20 тис. т курятини, при тому що виробляється понад 1 млн т. У переговорному процесі українська сторона була непрофесійною й недалекою. Плани розвитку виробництва не були скоординовані з вимогами виробників щодо виходу на європейський ринок. Фактично це штучне блокування експорту, тому що на товари поза квотами встановлений дуже високий тариф. На зернові в нас також великі квоти, хоча й вони вже вибрані, крім ячменю. З сільськогосподарською продукцією буде важко як сьогодні, так і в майбутньому, тому що Європа захищає своїх виробників [7]. Проте українська курятина має попит за кордоном. Незважаючи на втрату ринку Росії і проблеми транзиту через її територію у країни СНД, українські виробники розширюють географію своїх зовнішніх поставок. За перші два місяці 2016 р. експорт м'яса птиці з України збільшився на 29% – до 28,9 млн дол. США порівняно з аналогічним періодом минулого року, повідомляють в асоціації Український клуб аграрного бізнесу. Основними лідерами стали Ірак – 7,6 млн дол. США, Нідерланди – 3,6 млн дол. США, завершує трійку Єгипет – 3,4 млн дол. США. За січень – лютий 2016 р. експорт м'яса птиці збільшився не лише в грошовому вираженні, а й у натуральному на 42% – до 21,8 тис. т. Водночас експорт до Іраку зменшився на 17% – до 4,8 тис. т, Нідерланди було поставлено на 15% менше – 2 тис. т. Збільшення постачання відбулося в основному за через Єгипет. За цей рік туди поставили 2,8 тис. т м'яса птиці, а в 2015 р. за перші два місяці «доставки» не було взагалі. За минулий рік експорт становив 7 тис. т проти 1,4 тис. т у 2014 р.

Компанії шукають вихід на зовнішні ринки через падіння попиту в Україні. Якщо раніше внутрішній ринок був більш привабливою з точки зору маржі, оскільки було зростання попиту, то сьогодні ціни не мають більше такої можливості до збільшення через обмеженість

купівельної спроможності. Експорт українського м'яса птиці вже досить сильно диверсифікований і географія зовнішніх поставок розширюється. У минулому році «доставка» здійснювалася більше ніж у 60 країн світу. Якщо взяти загальну тенденцію, то експорт м'яса птиці буде збільшуватися, оскільки через девальвацію гривні український продукт є конкурентоспроможним і якісним. У 2016 р. були отримані сертифікати в ОАЕ, на початку року відкрили Саудівську Аравію, ведеться активна робота щодо відкриття китайського ринку. На думку голови Асоціації «Союз птахівників» С. Карпенко, подальший розвиток ситуації залежить від відновлення поставок в Казахстан, Узбекистан, Таджикистан, Киргизію, на які припадало близько 25% зовнішніх поставок м'яса птиці. Якщо буде відновлений транзит через РФ у ці країни, то за іншими напрямками експорт може зменшитися. Єгипет може стати новим перспективним ринком збуту для України з урахуванням зменшення експорту м'яса птиці в країни СНД. Наприклад, у 2014 р. Єгипет імпортував 150 тис. т м'яса птиці, в основному з Бразилії [8].

Що стосується зернових культур, то Україна не залежить від російського ринку чи ринків СНД, вона їх розповсюджує по всьому світі [3], зерновий потенціал і надвишки зерна, які перебувають в Україні, досить значні й на них є великий попит.

Велике значення на стан харчової промисловості на внутрішньому ринку країни має купівельна спроможність людей. Згідно з даними Державної служби статистики України, у 2015 р. ціни в країні виросли на 43%. Зростання цін і скорочення доходів населення привели до різкого падіння попиту на споживчі товари. Перші, хто постраждав від цього, так це торговельні мережі. На сьогодні спостерігається тенденція до зниження купівельної спроможності людей. Якщо раніше середні показники в чеку були на рівні 10 одиниць товарів, то сьогодні їх 8. Якщо говорити про прямиий виторг у гривні, то вона не значно зростає, але це зростання відбувається у зв'язку з інфляцією. І що б не говорили банкіри з приводу того, що курс долара ніяк не впливає на ціни товару, сьогодні, незважаючи на те, що імпортує невелику

частку в асортименті, дуже багато продуктів, які виробляються в Україні, прив'язані до курсу долара. Так, наприклад, соки, вироблені в Україні, а упаковка для них виробляється шведською компанією Tetra Pak, тому ціна прив'язана до євро. Більше ніж половина концентратів завозяться з Європи та світу. Ціна на них у доларах або євро. Прив'язка до валюти є, тому ціни зростають, і, поки не стабілізується економіка країни, ціни будуть рости з об'єктивних причин. Жодні стимульовальні фактори тут не спрацюють [9].

Що стосується роботи харчової промисловості в цілому, зазначимо, що за оперативними даними Державної служби статистики України, індекс промислової продукції виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів в Україні (не враховуючи тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя) у 2015 р. порівняно до 2014 р. становив 88,8%, індекс промислової продукції промисловості в цілому – 86,6%, переробної промисловості – 85,9%. За січень – грудень 2015 р. порівняно зі січнем – груднем 2014 р. збільшено обсяги виробництва, зокрема:

- м'яса великої рогатої худоби свіжого чи охолодженого – на 1,2% (вироблено 52,8 тис. т);
- свинини свіжої чи охолодженої – на 6,6% (вироблено 244 тис. т), замороженого – на 10,1% (вироблено 15,8 тис. т);
- м'яса свійської птиці свіжого чи охолодженого – на 0,8% (вироблено 707 тис. т), замороженого – на 15,7% (вироблено 175 тис. т);
- виробів кондитерських цукрових (у тому числі білий шоколад), що не містять какао – на 0,9% (вироблено 188 тис. т).

При цьому обсяги виробництва більшості видів продукції харчової промисловості у 2015 р. знизились. Значно вплинуло на загальне зниження промислової продукції галузі зменшення обсягів виробництва продукції кондитерської та молочної промисловості, як наслідок, застосування в поточному році країнами Митного союзу обмежувальних заходів щодо імпорту українських виробів. Так, за січень – грудень 2015 р. порівняно з аналогічним періодом 2014 р. зменшено:

- виробництво шоколаду та готових харчових продуктів, що містять какао – на 21,3% (вироблено 182 тис. т),

Рис. 1. Динаміка зміни виробництва продовольчої продукції за 2013–2015 рр.

- молока рідкого обробленого – на 11,3% (вироблено 966 тис. т),
- масла вершкового – на 11,4% (вироблено 101 тис. т),
- сиру свіжого неферментованого – на 9,4% (вироблено 67,2 тис. т),
- сирів жирних – на 4,8% (вироблено 123 тис. т), йогурту та інших ферментованих чи сквашених молока та вершків – на 9,4% (вироблено 426 тис. т).

На рис. 1 зображено динаміку зміни деяких показників виробництва продовольчої продукції в Україні.

На зниження індексу продукції харчової промисловості вплинуло також зменшення обсягів виробництва основної продукції олійно-жирової промисловості. Так, за 12 місяців 2015 р. порівняно з 2014 р. обсяги виробництва олії соняшникової нерафінованої зменшено на 5,7%, на 30,1% зменшено обсяги виробництва маргарину й жирів подібних, на 30,9% – спредів та сумішей жирових. Крім того, зменшено обсяги виробництва продукції інших галузей харчової промисловості, зокрема, ковбасних виробів, соків фруктових та овочевих, їх сумішей, овочів консервованих натуральних, борошна, цукру, більшості круп, пшеничного хліба та виробів хлібобулочних, печива солодкого та вафель, соусів, приправ і прянощів змішаних, продуктів молоковмісних, вод натуральних, мінеральних та напоїв безалкогольних тощо [10]. Динаміку зміни вирощування рослинних продуктів наведено на рис. 2.

Зменшення обсягів виробництва є негативним моментом у розвитку і функціонуванні харчової промисловості, це зумовлено низкою причин, що пов'язані не лише з пошуком нових ринків збуту, а й має безліч давніх, ніким не вирішених проблем щодо оснащення підприємств. При цьому необхідно зазначити, що внутрішній ринок забезпечений продовольчими товарами в повному обсязі. Крім того, завдяки наявності достатніх потужностей з виробництва харчових продуктів та

запасів сировини й надалі буде забезпечено насичення внутрішнього ринку відповідно до його потреб.

Щодо розширення зовнішнього ринку необхідно зазначити, що українські експортери харчових продуктів продовжують завойовувати ринки азійського континенту. Сьогодні для України держави Азії є найбільш перспективним ринком. Азія – це різноманітний і водночас дуже складний регіон, який став у 2015 р. остаточно найбільшим споживачем українських продуктів харчування. Її частка за попередніми даними складала 53% від усього аграрного експорту України. Ще у 2013 р. частка експорту до азійських країн складала 41%, а раніше й того менше. У 2015 р. торгівля агропродукцією з Азією принесла експортерам з України 7,5 млрд дол. США. Для порівняння, у 2014 р. цей показник становив 7,6 млрд дол. США. Це незначне коливання не потрібно розцінювати як негативний тренд, оскільки весь минулий рік пройшов під знаком падіння цін у світі на продовольство. Згідно з даними FAO (з січня 2015 р. до січня 2016 р.), індекс цін на молочні продукти впав на 28,7, на зернові – на 28,3, на олії – на 16,9 пункту. Тим не менше, відповідного значного падіння виторгу від експорту в Україні не відбулося.

Найбільш позитивним трендом 2015 р. є значне збільшення експорту до країн Східної Азії. Їх частка в загальному обсязі експорту агропродукції вже сягнула 12%, хоча ще рік тому вона становила 7%. Найбільш позитивну динаміку продемонстрував Китай. У Піднебесну було відправлено продукції на 1,2 млрд дол. США, а ще у 2011 р. постачання в Китай були на суму в 12 разів менше, а у 2013 – у 2,6 раза. За минулий рік у Китай значно збільшилось постачання олії та зернових. Збільшується й експорт продуктів з високим рівнем доданої вартості: вина, спирту, соків, кондитерських виробів, сирів та йогуртів.

Частка Кореї та Японії становить 3,2% усього експорту агропродукції. За минулий рік

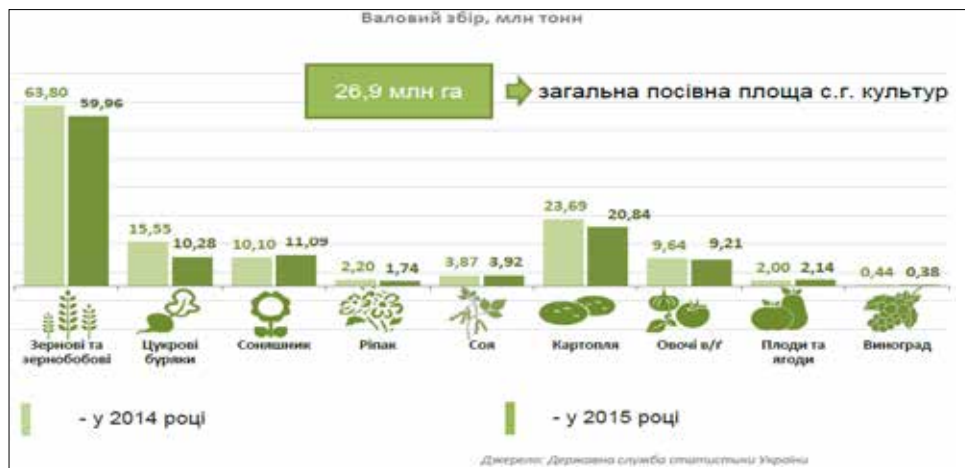

Рис. 2. Динаміка зміни валового збору в рослинництві за 2014–2015 рр.

у 2 рази зріс експорт до країн Південно-Східної Азії. Основними ринками залишилися Таїланд, Малайзія, Індонезія й Філіппіни. Експорт до країн регіону становив 741 млн дол. США. У недалекому майбутньому є всі шанси перейти відмітку 1 млрд дол. США.

Збільшилося постачання української агропродукції й у Туреччину та Ізраїль. На Туреччину в 2015 р. прийшлося 5,2% від загального експорту. У грошовому вимірі — це 762 млн дол. США та приріст в рік на 12,5%. Конфлікт між Росією та Туреччиною дає українським експортерам додаткові можливості. Позитивним виявився рік також для експорту в Ізраїль, з яким на сьогодні ведуться активні переговори щодо створення ЗВТ. Експорт до цієї країни збільшився на 4,8%, а також постачання сирів та йогуртів, яєць, зернових, пива, вина, спирту. Географічна структура експорту продовольчих товарів наведено на рис. 3.

Рис. 3. Зовнішньоекономічна діяльність.
Географічна структура експорту продовольчих товарів

Аналізуючи рис. 3, зазначимо, що на ринках зазначених країн є низка проблем з ринком Центральної Азії. Експорт агропродукції в Казахстан знизився на 87 млн дол. США порівняно з минулим роком. Подібна ситуація, в першу чергу, залежить від позиції Росії, яка на сьогодні перешкоджає нашому експорту до країн цього регіону, які вона досі вважає своєю «зоною впливу». Змінити ситуацію може лише повномасштабний запуск обхідного шляху в Китай через Казахстан, який дасть додаткові можливості для експорту в країни Середньої Азії.

Ще один регіон, де в грошовому еквіваленті українські експортери зменшили свою присутність — це арабський світ Передньої Азії. Експорт сюди скоротився на 19,3%. Найбільшими партнерами України є Індія, Бангладеш і Пакистан. Хоча збільшено постачання в Індію сирів, овочів та інших продуктів з високим рівнем доданої вартості, відбулося зниження виторгу з експорту олії [11].

Також збільшився експорт українського м'яса, сирів та йогуртів, яєць, кондитерських виробів та зернових в ОАЕ, тваринного масла, яєць, виробів із зерна — в Саудівську Аравію, м'яса, меду, олії, кондитерських виробів, спирту — в Ірак, м'яса, масла, олії та кондитерських виробів — у Кувейт.

Висновки. У ході проведеного дослідження було встановлено, що українська харчова промисловість на сьогодні переживає нелегкі часи. Водночас це приводить до активізації діяльності щодо розширення ринків збуту та вирішення питання щодо якості продукції, оснащення заводів тощо.

Актуальним і складним є питання стосовно експорту в Європу. Вона насамперед хоче, щоб українські виробники дотримувались європейських стандартів. У 2014 р. українська харчова промисловість отримала фору для посилення своїх конкурентних позицій на ринку ЄС у вигляді АТП. Проте ефективному використанню тарифних квот перешкождали:

- проблеми з дотриманням правил безпеки харчових продуктів;
- недотримання стандартів СФЗ;
- недостатнє внутрішнє виробництво;
- існування інших ключових ринків;
- низька конкурентоспроможність українських товарів;
- відсутність торговельних партнерів.

У цілому українська продукція стала більш вразливою до змін попиту на ринках країн Далекого Сходу. За таких умов українській харчовій промисловості необхідно змінювати пріоритети своєї діяльності та модернізувати виробництво.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вудвуд В. Проблеми виробництва харчової промисловості України в сучасних умовах господарювання / В. Вудвуд, Т. Шуткевич // Молодий вчений. — 2015. — № 2(17). — С. 17–20.
2. Мостенська Т. Стан та перспективи розвитку ринку продовольчих товарів в Україні Т. Мостенська // Харчова і переробна промисловість. — 2009. — № 1. — С. 8–12.
3. Українським виробникам сирів доведеться шукати нові ринки збуту [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://newsradio.com.ua/2015_05_11/Ukra-nskimi-virobnikam-sir-v-dovedetsja-shukati-nov-rinki-zbutu-ekonom-st-4991.
4. Чорновалов Є. Світові ціни залізли у кишеню українським молочникам / Є. Чорновалов [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://biz.nv.ua/ukr/publications/svitovi-tsini-zalizli-v-kishenju-ukrajinskim-molochnikom-99437.html>.
5. Чорновалов Є. Сирний парадокс. У світі ціни на сир падають, а в Україні зростають / Є. Чорновалов [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://biz.nv.ua/ukr/publications/sirnij-paradoks-u-sviti-tsini-na-sir-padajut-a-v-ukrajini-zrosta-ju-105767.html>.
6. Чорновалов Є. Солодке життя. Україна нарощує експорт цукру / Є. Чорновалов [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://biz.nv.ua/ukr/publications/solodke-zhittja-ukrajina-naroshchuje-eksport-tsukru-102859.html>.
7. Панченко В. ЄС штучно блокує експорт з України /

- В. Панченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://newsradio.com.ua/2015_09_16/S-shtucho-bloku-eksport-z-Ukra-ni-Panchenko-0074/
8. Чорновалов Є. Виробники м'яса курки знайшли заміну російському ринку / Є. Чорновалов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://biz.nv.ua/ukr/publications/ukrajinska-kurka-osvojuje-zakordonni-rinki-103213.html>.
9. Чорновалов Є. Українські товари теж прив'язані до долара. Директор мережі Novus про зростання цін на споживчому ринку / Є. Чорновалов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://biz.nv.ua/ukr/bizinterview/ukrajinski-tovari-tezh-priv-jazani-do-dolara-direktor-merezhi-novus-pro-zrostann-ja-tsin-na-potrebrynke-100170.html>.
10. Підсумки роботи харчової промисловості за 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/20612>.
11. Рутицька В. Які ринки можуть замінити нам Росію / В. Рутицька [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nv.ua/ukr/opinion/rutitska/jaki-rinki-mozhut-zaminiti-nam-rosiju-96299.html>.